

Kõigi maade tööliste, ühinege!

Wõitluses omandad sa õiguse!

Tööliste Wõitlus

Eesti Iseseiswa Sotsialistliku Tööliste Partei häälekandja.

Toimetus ja talitus:

„Walwaja“ ruumes, Wäike-Pärnu maantee nr. 31.
Awatud kella 10—12 e. l. ja 4—6 p. l.

Tellimise hind; 25 marka kuus.

Üksik nummer 5 marka.

Nr. 5.

Tallinnas neljapäewal 23. detsembril 1920.

Nr. 5.

Sisu: Ühe haudawarisenud „majasteedi“ mälestusjeks. — Gustaw Suuts. Hauakivi. — Hallparuni wõit. — M. N. Päti põllamehed ja tööerakond. — Dgwit. Wõiaring. — Eitepanekud põllutööliste tööaja ja palgaolude korraldamise sunduslikkude määruste muutmise kohta. — J. P. Tõõsejal sadamatehastes. — Kuidas wabariigi walitus täidab oma lepingut töölistega. — Sadamatehaste tööliste üleküüline koosolek. — „Wõite waras kinni!“ (järg). — J. Kare. Wäitejed märkused. — M. N. Noortele proletaarlastele. — Ülestutje partei Wirumaa osatondadele.

Tallinnas 23. detsembril, 1920.

Ühe haudawarisenud „majasteedi“ mälestusjeks.

„Majasteet“, Mjutaw Rogu on surnud. Ta lõpetas oma kahelkümnepäevase tegevuse walitselt ja naerulagina saatel, et ruumi anda oma seaduslikule lapsele — Riigikogule. See „kogu rahwa ja ühearanis töörahwa tahtmise awaldus“ tuli wiimseks koosolekuks kogu — wastu o na tahtmist, et weel enne oma surmatuunistest kõigile selgeks teha, kuidas ta lugu peab „rahwa“ ja töörahwa huwidest ning „seaduslikust ja õigustlikust korrast“. Kui ta walitsusel tarwis on tööliste wastu ise kõige jämedamalt isene seadusi rikkuda. Walitus astus üle seaduslikust korrast, kui ta oma lepingut ei täitnud sadamatehaste töölistega, tööliste streikima fundis, pärast tehased sulgus ja töölistel, kes nõudsid seaduse täitmist, lihtsalt nulliksale wiskas. Ja surew majasteet ei belnud walitsusele mitte, et ta seadusi on rikkunud. Majasteet ei belnud, et walitus siin töörahwa huwidest jalge alla on tallanud. Majasteet ei nõudnud walitsuselt, et see palju patsundatub „seaduslik kord“ jälle jalule seataks ja tööliste nõudmised rahuldataks. Majasteet „läks päewakorras edasi ja lõpetas oma tegevuse“.

See oli üsloomulik surm. Mjutaw Rogu tegi wiimasel filmapilgul sedasama; mida ta oli teinud kogu oma kestwuse aja — kodanluse klassiparadina piüdnud „walitsuspool klassifitseeritud“ kodanlusi pihramata wõimule upitada ja tööliste klassi kõigi abinõudega maha suruda.

Meie ei taha siin kõnelda Mjutawa Rogu ja tema loodud walitsuste majanduspoliitika. Nagale proletaarlasele on see selge, et „demokraat-

liku“ Eesti majanduse korraldamine ei wõinudki muud olla, kui kodanluse ja wälkelodanluse wõimu kindlustamine. Siinawen haudawarisenud majasteeti selle „demokratismi“ seisukohalt, mida peetakse ta juuremaks wäärtusjeks.

Ärgem otfigem Eesti kodanlisest wabariigist „puhast demokraatiat“, ärgem otfigem siit seba, mida pole leida Lääne-Euroopa „demokraatlikkudest riikidest“, mida wõimata on leida kodanlisest riigist üleüldse. Siinawen Eesti demokraatiat kodanlisegi demokraatismi seisukohalt ja seadige ta „õiguslikku korda“ kõrwult Lääne-Euroopa kodanliste riikidega. Ja teie näete siis, et siin ta kodanlis-wabameelses mõttes ei jää demokraatiast muud midagi järele, kui paljas paberriipakas — walimisjedel. Peale walimisjedelt ei ole meil weel miskisugust demokraatlikku korda, waid siin walitsetakse täiesti wana tsaarwalituse wiiside järele, nagu see walitsimine põhjeneb täies ulatus wana Wene tsaari seadusraamatute harilikud ja „kuulsate“ „poliitiliste“ paragraafidel.

Inglismaal, Saksamaal, Skandinaawias walitseb siiski kodanline demokraatlik kord, millest meie ainult unistada wõime. Seal on siiski ta töölistel teatawa määrani kindlustatud isiku ja korteri puutumatus. Eesti „majasteedi“ walitsuse ajal, mitte ainult sõja ajal, waid ka siis, kui sõda ammu lõppenud, ei hantunud koergi selle peale, kui töölistel sadade ja tuhandete kaupawangikodadesse tasfisi, kümnete ja sadade kauparabadesse ja kruusautudesse maeti. Seal on kõigil tööliste parteidel awaliku tegevuse ja kihutuswõ wabadus. Siin on pahempoolsed tööliste erakonnad osalt ehk täiesti pöranada alla surutud ja Kommunistliku partei liikmeks olemise

ehi leiblehete laialilaotamise eest karistatakse seaduslikus korras surmanuhtlusega. Siin piiravad need suured „Eesti wabariigi patriootilised toed“ — nuuskurid isegi „majesteedi“ enese liitmeid — tööliste edustajaid karjakaupa. Seal mõivad kõik tööliste lehed wabalt ilmuda, ka kõige walitsuswastafemad kommunistlikud ajalehed. Siin on „demokraatia“ oise omaks eluküsimuseks teinud kogu tööliste ajakirjandusel suud kinni toppida, otseid igast ettewaatlikumasti walitsust armustawast sõnast, kuidas toimetajaid „erapooletu“ lohtu ette tassida. Seal on koosolekute jne. wabadus ka tööliste jaoks olemas. Siin saawad töölistes jeda wabadust ainult siis maista, kui mõinud heaks arwarwad lubada.

Ja „majesteet“ waatas ühes „tööliste parteiga“ ja „tõberakonnaga“ jeda kõike pealt ja kiitis heaks. Ta andis oma heakskiitmise kui

tööliste palgastreite sõjariistade abil maha suruti. Ta oli rahul, kui Tartus 22 noore süüta inimese elu kõige jälgimalt wõeti, nii et kiwidki oleks pibanud karjuma ületõhtu pärast. Ta oli rahul, kui tööliste organisatsioonid purustati, kui sadade kaupa tööliste loomade kombel maalt wälja saadeti. Tema ja ta walitsused on juba ligi 16 kuud „uurinud“ 26 tapmise asja, ilma et midagi oleks „wälja uuritud“, ilma et oleks ühtki süüdlasi tabatud ja wastuusele wõetud. Süüdlased olid ju suuremad ninad. Kuid töölistele oli tihtigi küllalt lihtsast kahtlustusest „wabariigi wastafes tegewuses“, et teda rutulises korras teise ilma jaata. Ja majesteet waitis ning waitis.

Tööliste werrega on määritud majesteedi käd. Tööliste werrega on ta ära määrinud selle „demokraatliku“ korra, mida ta pidi looma.

Proletaarlastes, austage handawarisenud majesteeti ta tegude järele!

Hauakiri.

Villemi kord ta nimeks vanemad heas lootuses pannud,
Maasiku liignime saand kaasa ta teisena neilt.
Murrangu aeg wabariiklise Eesti ta heitnud ministriks,
varjuks varjude seas, ei kaheaastane riik.
Ah, teda ei Venemaa punaväelaste surmanud kurjus,
viis kodumaa poolt rong, surm suguvendade kuul.
Tööväe seltsis ta hüüd sõja lõpetus Peipsigi piiril,
seltsis ses saadetud maalt, koos maha lastud ta teel!
Sää! tema leiate luud, kahe need wabariigi on veerul,
kus Isborski on tee, kus kuriteo on tee.
Sää! kaasvõitlevas reas — üle neid kahekümne — ka surmas
seltsiline üheskoos kui elu tormise teil.
Mõrtsukate käsu kätte ta põrm, keha, üksines langend:
kätte on saamata vaim, wälja on saatmata vaim.
Rändaja, sõbralikult kui seadmata kalmule juhtud,
maast salamahti sa lill wõta ja poeta sää!
Veel kohut mõistetud ei, kohus kalk tuleb küll ühel päeval,
meeles oh pea, surelik, lööb ärapäasmata tund!
Sündind see veritöö, maaltasaatjaks kui oli Hellat,
viijana soomusrong, täitjana Lutsar ja Paap.

Gustav Sults.

Hallparuni wõit.

Beale ajutawa kogu walimisi, kus meie hallparunite erakond nii üllatawast wähe hääli sai, hoolimata põnewast ja suurte rahadega toetatud kihutuswõitlasti sõjide eestwõttel hüüdsõna lendu: „Maaliit on surnud!“

See oli mõidujooiwastuses tasakaalust wälja heidetud enamussparteide trallimine. Maaliit jäi elama ja elas edasi kogu selles kodanlikes ühiskonna juhtimises, mille etteotsa said ajutiselt küll teised parteid ja teised mehed, kuid kes jatkasid truult jeda kodanlike

korra kindlustamist, mida enne R. Pats oli juhtinud.

Tõsi küll, riigikogu walimistel ei esine enam maaliit „kui niisugune“ — ütleme Teemanti stiilis. Kuid kellele on jäänud saladuseks, et „põllumeeste“ nimekirjade ninamehed — Dupits, Parik jne. — ka maaliidu herrad on. Samuti kes ei teadnud, et „põllumehe“ juhidwad sama waim ja samad ühiskondlik-poliitilised sihtjooned, mille järjekindlamaks arendajaks olnud maaliit kogu oma tegewuse kestusel! „Põllumeeste kogudes“ leidis maaliit enesele ainult uue kuue, mis oli soodsam kogu hallparunite klassile selga

tõmbamiseks. „Põllumeeste kogude“ võit on maaliidu võit ja on ühes sellega fogu hallparunite klassi võit.

Millest tuli see võit? Miks ei jäänud kodanliste parteide jõu vahetorrad endiseks?

Seeame kõrvalt asutava fogu ja riigifogu valimiseelised ajad. 1918.—19. talvel oli käimas sõda kommunistlike wägedega. Kodanluse püha eraomandus oli kaalu peal. Sõja pidamiseks oli tarvis ette võtta mobilisatsioon, refwiisifoon, riiklike junnikorraldusi, eraalgatuse tittendusi. Kodanluse juhid panid hoogjalt käed külge. Kuid mida tegid kodanluse laialised hulgid?

Maapäewa koosolekul 27. detf. 1918. kaebab kõnetoolil ei keegi muu kui hallparunite juht R. Päts, kuidas nii wabatahtlik kui ka sunduslik mobilisatsioon pea niisama hästi kui nurja on läinud. Ja ta ütleb: „just jõukamad kihid kaotavad igapidi sõjakohustusest kõrwale pöigata“.

Ja jälle mitte keegi muu, kui hallparunite ihuleht „Maaliit“ (nr. 183—1918.) iseloomustab punaste wägede pealetungimisel Eesti kodanluse keskel walitsenud meeoleolu järgmiselt:

„Sõjawäelisel korraldatud rööwtsalgad on juba Eesti pinnale tunginud. Nad laastawad aasialiku metifikusega kõike, mis tee peal ette juhtub.“

„Mis tegid wanasti niisugusel korral meie ehitjad?“

„Kõik mehed fogu maal tõusid üles kui üks mees ja läksid waenlase vastu“.

„Mida näeme aga meie nüüd?“

„Kauplejad ja ärimehed angeldawad hooljamini kui warem, sest segane aeg teeb wõimalikuks hästi teenida.“

„Majaperemehed ja waranduste omanikud hiilivad nurgatagusi mööda ja hindawad oma wara uuema kurti järele ümber.“

„Maamehed — see maa sool, wõtawad aga tuld sedawõrd aegamööda, et isegi kaitsetiidu teenistust kõrwaliseks asjaks peetakse. Olla kodus „hädalisemad“ asjad diendada“.

Nii nad kurtisid, need hallparunite juhid. Ja kelle üle? Oma klassi kõmpmeelsuse üle, kes waritsewast hädabõhust aru ei saanud ja oma klassihuwide heaks tihti sõrmegi polnud walmis liigutama. Ja tööpoolest, miks polnud põhjust kurtimiseks! Mobilisatsioonid ei õnnestanud, wilja ja loomi ei saadud, kawatsetud 30-miljoniline sifemine laen ei toonud suure hädaga 4 miljonigi kofku.

Hallparunil puudus usk ettemõttesse. Selle „usku“ rõhufid temasse alles Soome „abimäed“ ja walituswõimude surweabindub. Need pigistafid talt wälja wilja ja loomi. Kuid kes refwireeris, kes pani maksma linamonopooli? — Maaliitlase Pätsi walitus. Kes sõbrustafid warem maal juure-

mate refwireerijatega — Saaja offupatsiooniwõimudega? — Maaliitlased. Kõhulik hallparun ei julgenud awalikult häält tõsta oma „rõhumise“ vastu, kuid endamisi andis ta otsuse. Ja selle otsuse tagajärg: „punasem“ hallparunite partei — rahwaerafond jai asutawa fogu wiimistel kolm korda rohkem hääli kui maaliit.

Rakstümmend kuud hiljem seisid hallparun jälle walimiskasti juures. Kuid ta oli oma otsuse ümber hinnanud: rahwaerafond jai enam kui kaks korda wähem hääli kui maaliit („põllumeeste kogud“).

Miksparast? — Kas ei ole Tõnisson küllalt truult ja agaralt kodanluse Siioni müüridel wahitõrral olnud? Kas oleks „põllumehed“ Tõnissonist paremini osanud tööliste palgastreike maha rõhuda, streikiwaid tööliki maalt wälja saata ja sõjawäljakohu ette tassida? Kas ei tõstnud Tõnissoni walitus ajal, kui streikimad tööliised tresside tahha „isikuwäärise ülespidamise“ peale saadeti, tööpalkadele pennigi juure ei pandud, hallparunitele aga normiwilja hinna kolmekordiseks? Kas ei hoolitsenud Tõnissoni walitus, et needki wiletsad töökaitse seadused, mis warem seaduse paberile kirjutatud, wõimalikult wähem täitmist leiaks? jne., jne. Kas ei käinud Tõnisson, kelle alanwõimud, täat peos, rewolwer puusal, käisid korralikult „terwitamas“ igat tööliste koosolekut, — kas ei käinud jama Tõnisson aupakkikult peaministrina terwitamas põllumeeste kongressi ja sellele aru andmas? Kas ei kõnelemb ta küllalt hoogjalt neist lootusrikastest wäljamaadetest, mida tema, Jaan Tõnisson, Eesti hallparunile tahaks kätte wõidelda?

See kõik oli küll nii. Kuid Tõnissonil oli hallparuni ees ka lunastamata arweid. Ja hallparun juba naljalt wõlgu ei anna, ka oma klassi-ettewõttele mitte.

Tõnisson käis 25. septembril „Estonias“ 2. põllumeeste kongressil seletamas „riikliku seisukoha“: ta hoiatas klassi-diktatuuri cest ja kõneles, kuidas tema alati keskteed on püüdnud tabada. Uga hallparunid wilistafid ja trampisid oma peaministri, oma kauaage se järwama juhi, maha.

Miksparast?

Tõnisson oli põllutöökoja kui põllumeestele sundusliku asutuse loomise vastu. Ta ütles oma seisukoha põhjenduseks muu seas: „Kui sunduslikult maksu hakatakse wõtma (põllutöökoja heaks), siis võib see maksjate seas nurinat ja pahameelt sünnitada“. Kuid hallparun hüüdis wahela: „aga refwiisifoonid!“ — Tõnisson trööstis: „Refwiisifoonid on ainult häda-abindur sõja-aastatel“. — „Kas nüüd sõda on?“ — kätatas rahutuks saanud hallparun. Tõnisson seletas edasi, et waadaku põllumehed, kui sest riigi asutamisest ka korraga kõike kasu kätte ei saa, kas siis mak-

jab kohe kirjama panna. Ja ta lühas juure: „Wõtte talutoht ja hatake ajutama, naete mis matsma iahel! Ajutamihe tulud on ju ühfordjed, ega jelleparast pruugi kohe taega üüia, kui toht ejimejel aastal taja ei teeni“.

Uga hallparun ei leppinud sellega, ta tahtis, et „toht“ ejimeje aastaga taja teeks. Just todanuje asja paastmijers oli Wats 1919. a. kewadel inamonopooi sisse jeadnud, et seega wäliswaluutat jaada. Just kodanuje sejutorra paastmijets oli teine hallparunite tuningas — Lõnissjon jama aasta wopul jotsiaademokraatlik-tooerafonduje walitsuse poolt wälja kuulutatud wüja waba-kaupemije lõperanud. Gesti hallparun ei ole funagi tõstij ohwrimeeljust oma klassihuwide wastu awaldanud, kuid ta oli siiski sunnitud ajutiselt ette wõetud kirjendustega leppima. 1920. a. jügisets on ta aga oma abjaka keha küllalt pungile paajutanud ja hüüab: „kadugu rewüjitiisjonid, olgu waba-kaubandus!“ Hallparun nõuab enejele marodeerimije wawadust.

2. põllumeeste kongress on ses suhtes üliiseloolumine. Wagu uhest juust laulsid kõik sõnawõtjad: olgu rewüjitiisjonidel lõpp! — Lõnissjon ei ütelnud kinda sõnaga, et ta seda teeb. Kuid maaliitlased jeletasid, et põllumehed peawad „ühinema“ ja wõitma, siis tuleb rewüjitiisjonidel lõpp nagu nii. Ja nad wõitsid: „põllumehed“ „ühinesid“ maaliidu kaisjutawa tiüwa all.

Lõnissjon oli matsma pannud puude sunniveo jeaduse. Hallparunid wandusid jelle põrgu põhja. Uga Lõnissjon ei tulnud ütlesma, et see jeadus „iganenus“ on.

Nii hea kui halb, kuid wähemalt paberil oli põllutööliliste tööaja ja paigaolude lahendamise jeadus ja jelle põhjal wälja töötatud funduskilud määrused. Hallparunid nimetasid seda „töökeelu jeadusets“ ja ütlesid selgesti ja awalikult, et nad nõuawad tükitöö sissejeadmist. Lõnissjon ei olnud muutnud „töökeelu jeadust“ ja maaliitlased näitawid sõrmega Lõnissjoni pihta: eünae jotsi!

Lõnissjon lubas küll rahwaerakonna üleskutjes: „põllutööliliste jeadus tuleb rewüdeerimisele wõtta!“ Ta andis sealsamas põllumeestele arsinapikkused lubadused. Kuid kes seda uskus? Miks ei täitnud Lõnissjon need lubadused juba senni, olles ligi aasta selleinatje wabariigi peaminister?!

Lõnissjon hoiatas „äärmuuste eest“. Ta tuli sama hüüdsõnaga „Estoniasse“ hallparunite kongressile. Ta noomis ja kurjastas, kõneledes „riiklikult seifuhohalt“. Kuid kõne lõpul oli tagajärg jarnane, mille kohta põllumeeste kongressi protokollis tähendatud: „kiiduawaldus üffilutel pinfibel, rahulolematuse awaldused“.

Kui aga lõpuks Gesti hallparuni kawaaeg-

se ja kuulsama juhi järele kõnetoolile ümus offubatsiooni wõimudega käsitäes ühte teistsugust riiki ja nimelt Balti hertzogriiki sepijtenud pastor Debius, siis kõneles ta see nüüd „Gesti riigist“ ja „riiklikult seifuhohalt“. Ta hüüdis: „meie (põllumehed) ei lasje endid mitte enam wastu seina pigistada, nagu siitjaadid, ja meie ei luba mitte enam, et igauks oma tahtmist mōōda meie turjal ratjutab“.

Debiuse „riik“ oli tugewam kui Lõnissjoni oma. Ja talle jaid osaks kestwad ja tormilised kiiduawaldused. Lõnissjon tuli kodanlist riiki maskeerima „demokraatiaga“. Debius ütles otsekohe: riik see on hallparun. Ja hallparun ajas oma ratastega Lõnissjonist üle.

Ajutawa kogu walimistest riigikoguni oli hallparun määratuma maa oma klassiteadwuse arenemises ära käinud, andes selleks selgema tunnistuse wiimastel walimistel.

Kuid kas olid „põllumehed“ kõik omad hääled mobiliseerinud ainult hallparunite klassist? — Kas paisusid „põllumehed“ ainult rahwaerakonna armel?

Rahwaerakond sai 43.000 häält wähem kui asutawa kogu walimistel. Maaliit aga sai juure 68.000 häält. Seega oli maaliidu wõit 25.000 hääle wõrra suurem kui rahwaerakonna kaotus. Et aga kõik parempoolsed rühmad juure on wõtnud, siis on selge, et maaliit 25.000 häält on wõtnud pahemalt poolt rahwaerakonda. Nii on „põllumeeste“ poolt hääletanud ka osa keffihist ja pimebamais kohtades on siia ära efitatud ka töölisk. Osa waejast rahwast, kes asutawa kogu walimistel omad hääled andsid nr. 2 ja nr. 3 poolt ja pettunult uuesti walimiskastide juures seifis, „ratsus õnne“ seejorb „põllumeestega“.

Ühelt poolt 3. Internatsionaali poolehoidjate hulga suurenemine ja teiselt poolt äärmuse parempoolse tiüwa paisumine näitab, et klassi waherorrad Gesti asutawa kogu kahekümnekuulise kestwuse ajal märksa selgemaks on saanud. Ja see selginemine kestab edasi ja wiib lõpulikule ja otsustawale wõitlusele kurnaja ja kurnatama wahel.

Pätsi põllumehed ja töberakond.

Riigikogu walimiste tagajärjed näitawad kõige pealt wäikekodanluse liüüasaamist. Kuuna asutawas kogus töberakonnal ja sofibel kokku 71 kohta oli, s. o. 59 prots. Kõigist kohtadest, on neil riigikogus kõigest 40 kohta, s. o. 40 prots.

Riigikogus ei ole wäikekodanlusele enam enamust, nagu asutawas kogus.

Selle vastu on aga tugewaks läinud suurkohanlus. Parunitel, pappidel, hallparunitel ja spetsulantidel on termelt 33 kohta, s. o. üks kolmandik riigikogust. Asutawas kogus oli neil (parunid, maaliit, taewaliit) kõigest 16 kohta, s. o. 13 prots. asutawa kogu koosseisust. Nii on suurkohanlus ligi kolm korda tugewamaks läinud.

Teisest küljest näitavad meile riigikogu walimised, et klassiteadmused töölise hulka sees hoogsalt tõusnud on. Asutawas kogus oli iseisematel sotsialistidel ainult 7 kohta, s. o. ainult 6 prots. asutawa kogu koosseisust. Riigikogus aga ühes ametiühisustega kokku 16 kohta, s. o. 16 prots. riigikogu koosseisust.

Nii on klassiteadlikkude töölise efitus riigikogus peaaegu kolm korda suurem, kui asutawas kogus.

Tähendab, suurenewad kaks weriwaenuist wäge — ühel pool suurkohanlus, teisel pool klassiteadlikud töölised.

See nähtus on üleilbiline praegu kogu ilmas. Nii mõitfid ka Saksa riigipäewa walimistel ühelt poolt tagurline suurkohanlus, teiselt poolt sotsialistid.

Kuid sellega ei ole n. n. keskerakondade, wäikekohanluse kaotus lõppenuid, waid kestab paratamata edasi. Waatame ligemalt mis järeleb meil riigikogu koosseisust. Mustal blokil (parunid, maaliit, taewaliit, majandusm.) ka ühes rahmaerakonnaga enamust ei ole, kokku ainult 43 kohta. Tähendab paratamatu on ka koalitsioon suurkohanlusest ja wäikekohanluse peale toetawast tööerakonnast. Sellele walmistatafsegi hoogsalt teed. Walimise palawikus jõimafid kohanlised rühmad üksteist dige tublisti, nüüd katjutakse jälle üksteisele ligineda. Nii kirjutab Rbn. Cesti suurkohanluse häälkandjas „Päewalehes“ nr. 281: „Walitfufe kofkuseadmimine jääks praegu kohanlise mõttewiisi poolehoidjate hooleks — ei wõi ju tööerakonna kauge tulewiku sotsialismi kuigi tõsijelt mõtta. Need erakonnad ja rühmad ei seisa üksteisest mitte nii kaugele, kui nad ise jeda näidata armastawad. Paljusiuunatud „maaliitluse“ on neil igalühel hinge põhjas olemas, ühel rohkem, teisel weidi vähem“. Tähendab, „hingeoluline põhiheli“, wõi mis digem, taskuhuwide ühtlus ei piundu tööerakonna ja Pätsi põllumeeste wahel. Mis aga tööerakonna „kauge tulewiku sotsialismisse“ puutub, siis tõstab see klassiteadlikul töölisel ainult naeru tuju.

Cesti suurkohanlus annab selle klouni „sotsialismi“ tööerakonnale lahkelt andeks, oli see ju ainult anede püüdmiheks. Maawad „riikliku tööd“ „kauge tulewiku sotsialistid“ ühes parunitega, taewaliidu pappidega ja Konstantin Pätsiga, kes „päewad ööd teeb Garju pangas põllutööd“. Kenafene liit! Parum rahapiitfuga, kannuseid kiristamad

findralid, marodeerid ning tööerakond, kes walimiste ajal käis waestele inimestele maid jagamas!

Misjuguine see maade jagamine aga peale walimiste on, selles pole kahtlust. Nii kirjutab Rbn. eelpool toodud „Päewalehe“ numbris: „Siin peaks tööerakond ka juba ära näinud olema, et sennine maauenduse teostamine puudulik, et maade riigi kätte kuhjamine mitte otstarbekohane ei ole ja maauenduse teostamise tempo aeglasem peab wõetama“.

Rbn. kirjutab siin wäga ettewaatlikult diplomaatilifelt. Tõepoolest aga tähendab „maauenduse aeglasem tempo“ mõisnikkude ja Cesti suurkohanlaste maaomanduse findlustamist. Tööerakond püüdis walimistel 100.000 kodaniku aneks. Paljud häälatafid tööerakonnale lootuses kase hobuse kohtade peale. Nüüd tuleb neil see pettelootus aga ilusti jumalaga jätta. Kui ka maid jagatakse, siis ometigi mitte waelele inimesele, nagu tööerakonna kõnelejad walimiste koosolekul pasundasid. On ju maaliidul küllalt findralid, rahamehi ja angeldajaid, kes maa järele jnunewad. Tõolist on tarmis orjaks, mis jaoks temale maad!

Riigikogu walimistel wedas tööerakond weel kord laienkaid hulki oma maajagamifega ninapidi. Need wäikekohanlased ja äraekfinud töölised, kes selle erakonna poolt häälatafid, saamad nende ärimeeste diget nägu selgemalt näha tema tulewases koostwalitsemises maaliiduga.

Ka selgemaks lähewad klassiwahed. Igalühel tuleb otsustada, kas ühes kohanlusega, wõi ühes proletariaadiga. Kästi korraldatud kõmu abil läks tööerakonnal korda seekord ennast walimistel wee peal hoida. Nüüd pole aga tööerakonnal anede püüdmine enam nii kerge. Tulewane liit Pätsiga annab sellele erakonnale surmahoobi.

Tööliseklassile näitab ta aga paratamata, et ainult klassiwõitluses pääsetee on. Kodanliste keskerakondade hingede püüdmihel tuleb lõpp.

Töölise seisab film filma vastu kurnajaga — tagurlike suurkohanlusega.

Mida nõrgemaks aga jääwad sotsid ja anede püüdjad kohanlised keskerakonnad, seda ligemale jõuab otsustaw mõitlus, seda lähemal on sotsiaalne rewolutsioon. M. L.

Nõiarung.

Nõomustage proletaarlased!

Juba kauemat aega hõiskab kodanline ajakirjandus — hinnad langewad! Kord kufub riide, siis suhtru, siis jälle mõne muu aine hind — mäljamaal. See hinna lange-

mine olla nii suur, seletavad lehed, et ta meie rahakursi langemisest ette jõuab, ning lõpuks ka meie oma turu hinnad alla lööb. Mis meil siis enam wigaga — poliitiliselt on wana „hea aeg“ tagasi, kord on kindel, ning proletaarlaste julgeolek otsekuu tsaari ajalgi; — nüüd tulewad veel määratunud hulgad odawaid kaupaid, et rõõmu pärast aina löö pillerkaari...

Tõsi ta nüüd on, kui meie enmast ainult ajalehe sõnumitest toita võiksime. Meie oleksime siis juba ammu „demokraatlikus Cedenis“. Kuid, kahjuks, tuleb töölisel selle „waimutoidu“ kõrval wahel samme turuplatssi poole seada ja seal kõnelewad hinnad iseene eest koguni teist keelt.

Langemisest ei saa juttugi olla, isegi tuntawat hindade seisakat pole märgata. Mis päew ebas, seda hinna suurus kasvab ja selle kasvur lõpupunkti ei ole praegu veel nähagi. Kõik kisa ja lootus meie hindade langemisest on kodanluse tühi kõmu, mis peab töörahwa kannatusel jätku andma. Meil pidid lehtede järele hinnad kõrge rahutegemise päewast peale langema. Sellest on juba aasta möödas, kuid elufallidus on tollest ajast kümnekordseks terkinud. Kas leidub siis nüüd ikka veel neid, kes selles asjas rutulisemat paranemist ootawad?

Tõsi võib olla, et kuskil Inglismaal, Ameerikas või mujal mõnede ainete hindade langemist märgata on, Aga kes julgeb sellest järeldust tegema hakata, et warsti üleüldine odavus igal pool kätte jõuab. Mis on siis nüüd äkki muutunud, mis sellele kaasa mõjuks? Või on wabrikandid ja kaupmehed oma isu juba täitnud, ning halastusest proletaarlaste vastu omi kasusid piirama hakanud?

Ei seda ega teist. Praegu on aeg, kus igal pool niipalju nõoritakse, kui wähegi saab. Ja kui siiski hinnad kuskil langewad, siis teatawatel majanduslikel põhjustel — õige wähe ja ainult ajutiselt.

Mis sugused on need majanduslikud põhjused ja miks ajutiselt?

Kõigile on selge, et üleüldise elufalliduse tujukas wälja — wäärtuste häwitamine. Iga piisfi- ja suurükkipauk purustas seda, mida miljonid proletarlaste aastakümnete jõokul olid walmistanud. Nüüd olid samad proletarlaste töö juurest oma kätetööd häwitama wiidud. Ent häwitamine läks rutemini, kui loomine. Tagawarad lõppesid, jäid järele rusud, millede otjas lasuwad wäärtusetu paberraha kuhjad. — See on üleüldiselt tuntud pilt, mis inimkonna praeguste erakorraliste wiletsuste põhjusti kujutab.

Kui nüüd sõda lõppes, wabrikud demobiliseeriti ja seati rahuaja jaoks tööle, siis heitid nad muudui korraka wälja suured kaubawirnad, mis seal, kus kaup walmistati, hin-

nad allapoole surus. Nii näemegi, et kõige pealt hinnad langesid „wõitjate“ juures, kes kõrge said kofurööwituid warandust raffesse pannes, tööle hakata, s. o. peaaegu kullalt Inglimaal ja Ameerikas. Kuid on teada, et nende, kapitalistlikult äärmiseni arenenud maade tööstus on omamaa turu nõudmisest kaugele üle kaswanud, ja tarwitab tingimata wälisurgusid. Kui leidub wälisurgusid — võib tööstus seal suurel hool kaima hakata. Nii oleneb siis nende ilmatööstuses tooniandwate maade walmistus wälisest nõudmisest.

Ja loomulik, et peale sõja, kuna igal pool tagawarad wiimase weerandini kofku kiuwanud, iseäranis aga liiufaanud maades, nõudmine ainete järele ka suur on. Kuid ainete müüjal on sellest wähe kasu, et kuskil nõudmine suur on; teda huwitab palju enam see, kas tarwitaja ka küllalt maksta jõuab. Ja siin see kotsk seisabki. Sakamaa, Ungari, Austria, aja Balkani rahwaid on kõige wiletsamas seisukorras, häda ja puudus on üleüldine, Wene proletariaat peab näljatondi küünte wahel heitlema, kuid nad kõik on waeled, nad ei jaska niipalju kapitalistlikubele haikaladele maksta, kui need nõuawad. Ja kaubad tilgumad ning werkwad aeglaselt sinna. Kuid kaupade wirnad kasvawad ja suurenewad walmistajate laadudes. Aga see kapitalistliku korra nähtus on meile tutaw juba wanast „hea ja odawast“ ajast, ning teda nimetatakse tööstuslikuks kriisiks. Kas polnud tollgi ajal küllalt wiletsuses ja puuduses olijaid, kas oli kunagi aeg, millal suuremal osal inimkonnast — tööliste klassil — võimalik oli kõiki oma tarbeid täita, kas on olnud ühtki päewa, millal pole inimesi nälasurma furnud. Ei, nälga ja puudus on tööliste alalised seltsilised olnud, tähendab tarwidus igasugu ainete järele on ikka olnud, kuid wabrikud jäid seisma, sest kaup oli rohkem, kui teda tarwitati, kui teda proletarlaste osta jõudsid. Ja käes oligi kriis, wabrikute seismajääk, tööpuudus, wiletsus ja veel suurem nälga tööliste seas. Need ongi need mõttetud, kuid paratamatud nähtused eraomanduse õitseajal. See on see nõiarang, milles kapitalistlik kord peab kogu inimkonna. Ühel pool — wiletsus, alaline häda, puudus, nälga ja teisel pool — ei ole ostjaid, kaubad mädanewad ja wabrikud jääwad selle tõttu seisma. Ei küsi ettewõtjawabrikant teiste häda, temal on kasu tähtsam. Ei saa suurt kasu, siis mingi kapitalisti pärast ilm hukka — see pole tema asi.

Kindlate andmete põhjal on selgeks tehtud, et ilma sõja üheks suuremaks ja wähest kõige tähtsamaks põhjusteks oli üleüldine tööstuse kriis, mille algus langes kofku juust sõja algusega. Kapitalistid otsisid toll korral pääseteed kriisist sõjas — wäärtuste häwitamises

ja sõjariistade abil uute turgude võitmises. Kuid see ei ole neil mitte korda läinud. On võimata sarnaste abinudega, mis puutumata jätavad kapitalistliku korra enese, kõrvaldada haiglast nähtusi, mille paratamata välja kutsjub see kord ise ja mis on just selle korra iseloomulikumaiks küljeks.

Kapitalism oma arenemise ja kasvuga ainult suurendab neid mädapaiseid, mis lõpuks ta keha jällegi verise katastroofi keeru saavad. Tööstuse tõusu, laienemise aeg, siis osalise ja üleüldise kriisid, ikka verisemad ja üleüldisemad sõjad — see on see nõiarings milles liigub kogu kapitalistlik kord ja milles ta kõige enam kannatama paneb töörahma.

Kui nüüd tagasi tuleme ülesseatud küsimuse juure, siis saame kohe aru, miks hindade vähene alanemine ei või tuua suuremat paremust töölistele ja miks see vähenemine neis maades võib sündida, kus võitjad teiste kulul on võinud end korraldada. Aga meie saame ka aru, miks ei lähe ja võta sealt meie herrad seda odavat kaupa ja miks hinnad meil alataja ikka tõusevad.

Need nõndanimetatud võitjad ei ole veel kaugele oma saagihimu täitnud, nende ees lamab alles rida hädas siplevaid rahmaid, keda nad ei viivita viimase võimaluseni välja kurnamast.

Ring kui ka kord hindade langemine tuntavaks saaks, küll siis hoolitsetakse ka seevõrra tööliste palkade kärpimise eest.

Aga siiski, herrad riigimehed, ärge unistage veel niipea neist aegadest. Las' valmistavad teie „kaitsjate“ maal veel suuremad kaupade virnad, las' koguavad alles ja-lule seadmata tööstuse harud — ja meie jõuame jälle määratuma kriisini — wabrikute sulgumiseni, järjelikult saaduste hulga vähenemiseni ning lõpuks hindade uue kerkimiseni. Veel rohkem — meie jõuame uue — veel hirmsama ilmaõjani — kui kodanline kord püüab.

Ja juba tulevadki teated osalise kriisi algusest, mis iga päevaga ikka enam ja enam võib laieneda.

Kapitalistid ise ning targad riigimehed on hädas. Nende poolt kiidetud kord on viinud neid sarnasesse majanduslikku padrikusse, kust pääseteed ränk leida. Küll peavad nõu kõigi tooniandvate riikide „asiatundjad“, aga umbfotist välja ei saa.

Selle kõrval kasvab aga hiigla kiirusega uus jõud — proletariaat, kes selles nõiarings kõige enam kannatanud ja keda enam nii tergesti petta ei saa. See kõik teeb kõigi kurnajate seisukorra dige täbaraks.

Peaks aga siiski praegustel olukorra peremeestel korda minema alla heita tööliste vabadusvõitluse ning enamvähem pikema ajaks võimule jääda, ning „üles ehitada“

oma mana korda, siis ei tähenda see muud midagi, kui uue pöörde algust kirjeldatud nõiarings, mis kindlasti kord jälle umbfotiti viib, kuid veel õudsemasse ja sügavamasse, kui praegune, millest, võime julgesti ütelda, väljapääsu enne pole, kui proletariaat kogu selle korra, kõigi ta nõiaringide ja umbfottidega ühes koos hävitab.

O g w i k.

Ettepanekud põllutööliste tööaja ja palgaolude korraldamise funduslike määruste muutmise kohta.

Maatööliste ametiühjuse üleriikliku liidu juhatus soovib alljärgnevad ettepanekud, mis on kokku seatud maatööliste ühjustelt küsimislehtede kaudu jaadud andmete alusel, läbi harutada ja vastu võtta tööliste ühjuste koosolekutel, eriti aga neil koosolekudel, mis valdades kokku kutsutakse segakommissionide valijate (tööliste esitajate) valimiseks ning seada nad juhtnõõriks tööliste esitajatele segakommissionis.

Sarutatagu ka kõiki teisi töö- ja palgaoludesse puutuvaid küsimusi ning teatagu vastu võetud otsused segakommissioni liigetele ja maatööliste liidu juhatusse (Tallinn, tööliste maja, tuba nr. 7).

Nõutagu kindlasti üleriikliku ühtlustamiskommissioni asutamist, mis määrused kõigis maakondades kokkuleppel viiks ja ka nende täitmise järele valvaks. Selle komisjoni kokkusead peab kindlustama töölistele võimaluse omi seisukohti ja nõudmisi kaitsta ning läbi viia — temas peab olema tööliste esitajail enamus. (Mõnel maakonna konverentsil toonitati, et temas olgu ka kolmandikku tööliste ja üks kolmandik tööandjate esitajaid.)

Õsääransis ühiskasjaliselt käsitatagu palga juuruse ja maksmise viisi küsimust. Palgaküsimus tuleb põhjalikumale kaalumisele ka liidu nõukogu koosolekul 9. jaanuaril. Vastu võetud otsused teatatakse kohe ringkirjaga.

Ühtlasi palub maatööliste liidu juhatus kohe peale valimisi teatada segakommissioni liigete (tööliste esitajate) aadressid, et võimalik oleks neid kokku kutsuda ühisele nõupidamisele.

Tallinnas, 16. detf. 1920. nr. 312.

Maatööliste Liidu juhatus.

Ettepanekud.

1. Sunduslikud määrused põllutööliste tööaja ja palgaolude korraldamiseks olgu kõigis maakondades ühetaolised. Nende kokku-

Kõlasje viimiseks tuleb ajutada üleriiklik ühtlustamiskomisjon.

2. Mästane töötundide arv ei tohi olla üle 2250, s. o. tööpäev olgu 8-tunniline. Selle juures püütagu ka juurekõndel 8-tunnilist tööpäeva läbi viia. Tänavu juure 11-tunnilise tööpäevaga ei tule mingil tingimisel leppida.

Töölemineku ja töölt tuleku aeg tuleb arvata tööaja hulka.

Ületunnitöö olgu lubatud ainult kõige häbalisematel juhtumistel, mis määrustes enestest ja palgalepingutes tulevad ära tähendada.

3. Pühapäeva rahu olgu põllutöölistel täielik. Majapidamises tegewad töölised peavad olema poolel pühapäevad töölt vabad ja teise poole pühapäevade ajemel saama vastava arvu vaba päevi või tasu ületunnitöö alusel.

4. Peale normaal tööpäeva ei ole töölised kohustatud tööandja majapidamises mingisuguseid töid tegema. On seda aga siiski tingimata tarvis, siis tulevad need tööd lugeda ületunni tööks.

5. Laupäevase töö lõpu ja esmaspäevase töö alguse vahel olgu 42 tundi vaheaega. Teistel päevadel olgu öö-vaheaeg vähemalt 10 tundi.

6. Esimese mai eelpäeval (30. aprillil) peab töö lõppema kell 12 päeval, nagu suvete pühade laupäevadelgi. Töö-aasta vahetust ei tohi 1. mai peale määrata. (See segas töölise püha.)

7. Vabad tööpäevad (iga kuu kohta üks) ja laadapäevad peavad olema kõigil töölistel, et töö-aasta oleks ühepikkune kõigil maatöölistel.

8. Täis tööjõuliseks tulevad arvata töölised 18—55 (või 60) aasta vanuseni. Maa-alijätkunni 16 a. vanuseni võib tarvitada ainult kergemate abitööde juures. Tööjõulikkuse hindamine ennesajaaegse töövõimega järele on umbkaudne mõiste ja ei saa olla lepingu aluseks — tuleb kõrvale jätta.

9. Meestöölised 16—18 a. ja üle 55 (60) a., samuti ka naistöölised, kuuluvad teise palgaliihi. Nende töötasu peab olema 90 prots. esimese liigi omast; kolmanda liigi töötasu olgu 75—80 prots. esimese liige tasust.

10. Kõik tarvisminemad töövõime olgu tööandja poolt. Kui tööline tarvitab oma töövõime, siis peab ta saama selle eest lisatasu vaba kõfuleppe alusel, mis lepingus ära tähendatud.

11. Igale perekonnaga töölisele tuleb anda korteriks vähemalt üks tuba, mis vastab termishoium nõuetele, ja köök ning tarvilised panipaigad. Üksikteenijail olgu vähemalt poistel oma, tüdrukutel oma tuba.

12. Maa (aga, kartuli, lina jne.) olgu

kunni üks tiin perekonna kohta. Maa tuleb harida tööandja hobustega, töövõimega ja ajaga. Peale selle olgu töölisel õigus vabadel päevadel tööandjalt ilma tasuta hobust saada oma majapidamise korrashooldamiseks.

13. Lehma, lammaste pidamiseks olgu tarvilised ruumid, suvine karjamaa ja talvine toit (põhjt ja heinad puudades) kindlaks määratud. Minult töölise nõusolekul võib anda heinte ajemel heinamaad.

14. Kus mitu palgamaafsmise võimalust ette on nähtud (kartulimaa — kartulid, lehmapidamine — piim, villad — riie jne.), olgu töölisel õigus valida.

15. Arstiabi olgu tööandja kulus ja töölisele maksuta. Haiguse päevade eest palgast maha ei arvata.

16. Kui tööline töölt puudub omavalitjuse afutuste tegemusest osavõtmise tõttu või valijusafutuste kutsel ja sellel puhul päevaraaha või palka ei saa, siis ei arvata ära viidetud tööaja eest palgast maha. Põhjuse puudumise korral arvatakse maha päevapalk.

17. Määrustes olgu normeeritud kõigi maatöölise liikide palgad: aastatöölise, suvilise, kuulise, pävilise, majapidamises teenivate, karjaste j. t. niikasti tööandja kui omal jõgil. Kõigi liikide palgad olgu istskis kõfukõlas.

18. Palk määratagu kindlaks ainetes ja makstagu välja osalt ainetes, millest jätuks ülespidamiseks, osalt rahas turuhindade järele. Ei suudeta hinna asjus kõfku leppida, on töölisel õigus nõuda terve palk ainetes.

19. Palga kindlaksmääramisel peetagu filmas, et poolest palgast jätkuks toiduainete jaoks ja teine pool jääks riiete, jalandude jne. peale.

20. Palka makstagu aasta ja suviteenijale vähemalt kord kuus, teistele — igal nädalal.

21. Iga tööline peab saama tööandjalt palgaraamatu ühes kirjaliku lepinguga ja sunduslikkude määrustega. Palgamaafsmisel tuleb üles kirjutada antud ainete hulk ja makstud rahajummad, ühtlasi ära tähendates, misuguste ainete eest ja mis hinnaga on raha arvatud.

22. Määruste täitmise järelevalve afutusi tuleb suurendada ja järelevalve neile kohustataks teha.

Tööseisat sadamatehastes.

Sadamatehaste tööseisatu puhul C. Seisema Soj. Liik. K. töölise partei poolt ei kogule 9. sfp. antud arupärimise peale etalgseid seletusi andes toonitas herra peaminis-

ter, et walitjus olla enese arusaamise järele dieti talitanud: tööliliste sammud olla mitte-jeaduslikud (mida ka tehaste walitjus rõhuta oma 8. detsembri ringkirjas nr. 55), mis-pärast walitjus ei saa töölilistele järele anda ega tööteijaku aja eest ka palka wälja maksta. Töölilised olla ju ise waremalt (näit. 28. okt. koosolekul) nõudnud warustust, nüüd aga, kus warustus tulnud ja walitjus selleks suuri kulusid (!) kannud, nõudawat järsku waheraha. Pealegi wõtawat töölilised tegelikult wäga hea meelega warustust wastu, mida iga päew wälja antawat.

Et walitjus nähtawasti ei kawatsegi aru-pärimise peale enam wastata, peaministri esi-algne seletus aga asjaolusid hoopis teisiti kujutab, kui nad tõepoolest on, siis peame tarwilikuks tuua lühikeste ülewaate asja faktilise külje kohta meil käepärast olemate andmete põhjal.

28. okt. s. a. fogus oja sadamatehaste tööliji lukusepa töökotta ja nõudsid tehaste walitjuselt saamata olemaid toiduaineid, mille eest neil juba waremalt raha kwiitungite wastu ära makstud oli. Kõkkutulnud olid ainult need, kellel raha makstud. Warustus, mida nõuti, oli septembrikuu eest saamata. Olgu tähendatud, et oja sellest warustusest alles 4. detf. kätte saadi, millest nähtawasti ka peaminister kõneleb. Misti üleüldiselt koosolekut seega ei olnud, ega misfikuguseid otsuseid, mis kõigi tööliliste kohta makswad oleksid olnud, ei tehtud ega saadudki teha. Koosolekule ilmunud töökaitse komisjar teatas, et warustuse wäljaandmine algamat järgmisel päewal, s. o. 29. oktoobril. Kuni 11. nowembrini ei saadud aga midagi.

12. nowembril waliti tehaste tööliliste koosolekul tööliliste wanemate nõukogu, kelle esimeheks ülesandeks oli saamata warustuse kättejäämise küsimuse lahendamise. Käit tehaste walitjusse ei annud mingisuguseid tagajärgi: lubati anda warustust siis, kui päralt jõuab. 15. now. pöörati toitlusministeeriumi, kus lubati warustada esimeses järjekorras. Ühtlasi pöörati ka töö-hoolekandeministeeriumi riiete ja saabastega warustamise asjus. Sealt wastati: **walunta pundu- sel niipea loota ei ole.**

Peab filmaspidama, et nõuti alles sep-tembri- ja oktoobrikuu warustust, kuna wabariigi walitjuse poolt 29. juunil 1920. wastu wõetud määruse p. 7. ütleb, et „warustus peab wälja antud saama palgamaaksmise kuu jooksul, hiljemalt kuu wiimaseks päewaks. Ja p. 8 kõneleb: „Suhtumisel, kui tööajutusel wõimata on tähtajaks lubatud aineid wälja anda, on ta kohustatud töölilistele 14 päewa jooksul saamata jäänud ainete hinna ja kessmise turuhinna waherahas wälja maksta“.

Edasi. 16. nowembril otsustas wanemate

nõukogu tehaste walitjusest nõuda, et 19. nowembriks wälja antaks kas warustus wõi waheraha. 19. nowembril ilmus tehaste walitjuse asjaajaja ja pani ette kas warustust oodata wõi waheraha wastu wõtta, mida k o h e hakataks maksmata.

Wanemate nõukogu ei usaldanud küsimust omapead lõpuliselt otsustada ja kutsus koku 23. now. tööliliste koosoleku, kus „otsustati nõuda, et saaks wälja makstud wõlgnew warustus rahas mitte hiljem kui esimesel detsembril. Kui tehaste walitjus ei maksa, siis jätawad töölilised enestele tegewuse wabaduse“. Protokolli ärakiri saadeti tehaste walitjusele 24. nowembril.

Et aga tähtajaks (1. detf.) midagi ei saadud, siis jäeti 2. detsembril töö seisma ja nõuti wõlgnewa palga waheraha wäljamaksmist ning juba waremalt osetud (waata 28. okt. koosolek) toiduainete wälja andmist. 3. detsembril käisid tööliliste esitajad peaministri jutul, kus küsimust arutati ühes toitlusministriga. Peaminister awaldas nõusolekut waheraha wälja maksta nende ainete eest mida kodumaalt saada, ei annud aga kindlat wastust, waid lubas asja kõne alla wõtta walitjuse koosolekul ja tagajärgedest kirjalt teatada töökaitse komisjari laudu.

4. detsembril ilmus tehastesse töökaitse komisjar Lindroos ja teatas, et **mingisugust waheraha ei maksta, peale tuletikkude (!) ja margariini eest saadawa osa.** 6. detsembril ilmus tehastesse wabriku walitjuse teadaanne, milles räägitakse, et „järgmised ained praegu wälja antud saawad: (jahu, kartulid, heeringad); nisujahu saab wälja antud **kohe peale selle kohale jõudmist**“ (!). Teadaanne lõpeb järgmiselt: „Ühtlasi teatan, et sadamatehaste töölilised, kes homme, 7. detf. s. a. tööle ei hakka, saawad töökaitse seaduse põhjal töölt lahti lastud“.

8. detsembril andis tehaste walitjus ringkirjaga nr. 55 teada järgmist:

1) sadamatehaste walitjusele tuleb talitada wabariigi walitjuse poolt 29. juunil 1920. a. wastu wõetud määruse järele.

Et töölilised omal ajal wõlgnewa warustuse oktoobrikuu eest soomisid ainetes kätte saada, kuna nüüd toiduained on kohale jõudnud ja nende wäljajagamisele asutud ja töölilised oma seisukoha ainete saamiseks muutnud, toiduainete asemel waheraha nõudes, tuleb waheraha wälja maksta selle kuu kessimiste turuhindade järele, misjugu aja eest toiduainete warustus wälja jagatud pibi saama.

2) Riitega warustamise kohta teatan, et ligemate päewade sees aurulaem „Kajal“ tööliliste tarmis tellitud ülikonnad kohale toob. Töölilistele, kes nimetatud ülikondade kättejäämist ära oodata ei soowi, ei neid riideid

jaada ei jaha, tuleb waheraha wälja maksta 1575 marga suuruses.

3) Saabastega warustamise kohta annan wabar. walitus ligemal ajal isäralise määruse wälja.

4) Tööliste streiki mitte seaduslikuks pidades, ei wõi tehaste walitf. streikijatele töölistele ära wiidetud töötundide eest palka maksta.

Helsingis, 8. detsembril 1920.

Tehaste walitus.

Kuigi walitus oma otsustes tööliste nõudmised õigesti on tunnistanud ja neid peajoonetes täita lubanud (s. o. oma lepingu täitmisele otsustanud asuda!), leiab ta tööliste streikimise siiski mitte-seadusliku olevat ja ütleb enese lahti ärawiidetud töötundide eest tasumaksimisest.

Tööseisak pidi loomulikult edasi kestma ja kehtiski.

13. detf. töid ajalehed („Waba Maa“ nr. 286) teate: „Nähes, et tööseisak edasi kestab ning töölised oma nõudmistest ei loobu, sai wastawates ametiasutustes laupäeval, (11. detf.) ajutine tehaste seisumajäämine otsustatud ning tehaste töölistele teada antud, et tööd tegemast tõrutwad töölised töökaitse (!) seaduse par. 62 p. 1 põhjal lahthilastuks loetakse“.

Mine siis weel demokraatlikus „õiguslikus wabariigis“ nõudma, et tööandja lepingut tööliste vastu täidaks!

Suure lihada ei ole midagi! J. P.

Ruidas wabariigi walitus täidab oma lepingut töölistega.

Teatavasti algas selle kuu algul sadamatehastes tööseisak, mis oli wälja kutsutud selle tõttu, et wabariigi walitus juba kuude jookkul ei täitnud oma lepingut töölistega. Sel puhul pani E. Tseiseima Sosialistliku Tööliste Partei Njutawale Kogule ette wabariigi walitjuse poole pöörata arupärimisega ses asjas. Arupärimise põhjendamiseks kõneles sms. J. Piiskar 9. detsembri koosolekul järgmist:

Sadama-Tehaste tööseisak oli walitjuse poolt wälja kutsutud.

Usjaolud, mis arupärimiseks põhjust andsid, on kirjeldatud arupärimises eneses. Pean tarwilikuks siin kohal weel rõhutada mõnd ühtikasja, mis näitaks, et tööliste nõudmised olid õigustatud ja et neil teist teed ei olnud, kui see, mida nad tarwitajid.

Kui Njutawas Kogus streigiküsimust on

harutotud, siis on walitjuse esitajad alati toonitanud, et streik olla mitte majanduslikkade olude tõttu wälja kutsutud, waid olla „poliitiline“ olnud. Praeguse tööseisaku puhul ei tulda jarnase wätega: liig selged ja aruandadrad on põhjused, mis tööseisaku wälja on kutsunud. Walitus ei ole täitnud kohuseid, mis temale kui ühele lepingusse astunud poolele misamuti kohustawad pidid olema, nagu teisele poolelegi — tööliste. Seega lauleb siin ära poliitilise streigi tagamõte. Seei rõhkem: see tööseisak ei ole ka miski sugune majanduslik streik harilikus mõttes, kus wätafse teatamat palgakõrgendust, mida streigi abil püütakse läbi wiia — ei, siin oli tööseisak wälja kutsutud sellega, et ühele lepingusse astunud poolele mitu kuud täitmata lubadust meele tuletada. Töölistel ei olnud selleks teist teed, kui tööseisak, sest kohtu teel nõudma hakates oleks tulnud, wõib olla, teist niipalju aega weel oodata ja teatawaid kulujid kanda, milleks töölistel loomulikult wõimalusitki ei olnud, sest wiimased krossid on leiba peale kulumatud. Mis oli siis loomulikum, kui see, et töölised asujid tarwitama seda abinõu, mida nad omas klassiwõitluses alati tarwitawad ja mis meilgi, „demokraatlikus“ wabariigis, lubatud peaks olema. Subatud sel-lepärast, et see õigus ühelt poolt on olemas meie põhiseaduses ja ka weel sellepärast, et omal ajal walitus ise tunnistas ainult posti- ja telegraafiametnikkude streigi, seadusewastaseks, mitte igasuguse streigi. Nüüd leidub aga tehaste walitjuse ringkirjas nr. 55 punkt, mis ütleb, et tööliste streiki mitte-seaduslikuks pidades ei wõi tehaste walitus töölistele ärawiidetud töötund. eest palka maksta. On täiesti arusaamata, kust on wõetud nüüd need §§ ja seadused, mille põhjal seda öeldakse. Edasi öeldakse ühes teadaandes, mis wabrikusse üles pandud ja töölistele teatavaks tehtud: „ühthagi teatan, et töölised, kes homme, 7. detsembril s. a., tööle ei hakka, jääwad töökaitse seaduse põhjal lahti lastud.“ Tähendab — otsekõhene ähwardus töölt lahthilastmisega.

Walitus ei ole lepingut täitnud.

Kui töölisti lahthilastmisega ähwardatakse, siis peab ähwardajal olema see kindel teadmine, et õigus tema poolt on ja et wastane pool on seadusewastastelt talitanud. Järjekulft tekib nüüd küsimus, kes kutsus dieti selle tööseisaku wälja. Ma tähendasin juba eel-pool, et töölised omalt poolt miski suguseid nõudmisi eneste majandusliku järje parandamise wõi palgakõrgendamise mõttes üles ei seadnud, waid ainult nõudsid juba warem tehtud lepingu täitmist. Walitus ei ole juba mitu kuud oma lepingut täitnud, waid on annud selleks ikka uusi ja uusi lubadusi. On täiesti selge, et streigi wäljakutsujaks tuleb pidada seda poolt, kes lepingut mitte ei täit-

nud — walitjust. Ja kui walitus ise on streigiks või tööseisakuks põhjust annud, siis on täiesti arusaamata ja lubamata, kui tul-
lakse sel puhul ähwardusega tööliisi lahti lasta
siis, kui enese poolt alles nõudmised ja luba-
dused täitmata.

Edasi selgub teadaandest, mis wabrikus
üles on pandud, et jälle lubati kõiksugu ai-
neid, kuid pole näha, millal neid aineid and-
ma hakatakse. Seal juures pakutakse töölis-
tele warustust mitme kuu eest tagant järele.
Kas töölistel on aga võimalus neid aineid
wastu wõtta ja kas tööliised on wahapeal ol-
nud nii heades palgatingimistes, et wõitwad
mitme kuu warustuse korraga wälja osta?

**Tööliste nõudmine hiinawahel wälja maksta
on õigustatud ja seaduslik.**

Selle tõttu, et senni ei ole warustust
saadud, on tööliised sunnitud olnud turuhin-
dadega warustusaineid ostma ja selle peale
oma wiimase palganatuse ära kulutama.
Sellepärast ei ole neil võimalik niisuguseid
suuri sisseostu operatioone teha, nagu need
endile lubada wõiwad, kellel suured rahasum-
mad käepärast. Teiselt poolt ei ole neil ka
nii palju aineid wajagi, sest kui nende leping
walitjustega edasi kestab ja walitus oma lu-
badusi wahegi korralikult täidab, siis saawad
nad igal järgmisel kuul tarwilise osa warus-
tust.

Tuleb aga filmas pidada seda asjaolu, et
walitjuste poolt antaw warustus kõiki elundu-
deid ei rahulda ja paljuid aineid tuleb weel
juure osta. Kui nüüd tööliised nende ainete
ostmiseks, mis walitjuste poolt lubatud ja mit-
te kätte antud, oma palga on ära kulutanud,
siis on neil muud tarwilised asjad ostmata
jäänud. Nende hädaliste tarwiduste muret-
semiseks on töölistel raha waja, palk on aga,
nagu öeldud, ära kulutatud toiduainete peale.
Sellepärast on täiesti õigustatud tööliste
nõudmine waheraha maksmise asjus turu-
hindade ja warustuse hindade wahel suuruse-
s. Niisama on ka täiesti õigustatud töö-
liste nõudmine, et waheraha ei makstaks
mitte nende kuude turuhindade järele, mille
eest warustus saamata, waid praeguste tu-
ruhindade järele. Augusti- ja septembrikuus
olid turuhinnad märksa odawamad, kui prae-
gu, nii et nende kuude eest makstawa wah-
eraha eest praegu enam seda osta ei saa, mis
sel ajal oleks saanud.

**Palga nõudmine streigipäewade eest on
täiesti põhjendatud.**

Ma tähendasin juba, et tööseisaku kutsumine
wälja dieiti walitjust, kes juba mitme kuu joo-
sul oma lepingut ei täitnud. Kui lugu nii
on, siis on ka täiesti õigustatud tööliste
nõudmine, et neile tööseisaku päewade eest ka
talu makstaks, sest nemad ei ole ju seisakus
mitte süüdi.

Kui asja tahetakse otstarbekohaselt ja õig-

laselt lahendada, siis peabid tööliste nõud-
mised rahuldamisest leidma.

**Walitus wastab töölistele — tehaste
fulgumise ähwardusega!**

Siin kohal tahan tähelepanu weel selle
peale juhtida, et liiguvad jutud — walitus
tahata tehased sulguda. Kui see nii on, siis
tekitab kõigepealt küsimine, mis tahetakse sel-
lega kätte saada? Kas saadusi on juba nii
palju, et tehaseid sulguda võib? Alles hil-
juti kõneldi eelarwe komisjoni koosseisul,
et meil töökodasid wahel on ja uusi arwada
waja oleks. Tähendati just sadamatehaste
töökodade peale, et need ei jõudwat kõiki tar-
widusi täita ja nüüd ähwardatakse neidki
sulguda! On tarwis, et walitjuste esitajad
arupärimise peale wastates ka seda küsimust
käsitaksid.

Sihilik surwe walitjuste poolt.

Neid asjaolusid, mis ma siin eriti alla
olen kriipsutanud, filmas pidades, peab tun-
nistama, et praeguse konfliktti puhul tööliste
nõudmised on enam kui õigustatud. Kui wa-
litjust siiski nende lahendamisega senni on
wiivitanud ja on püüdnud isegi surweabi-
nõusid tarwitusele wõtta, siis peab sarnaste
sammude peale kui sihiliku surwe peale töö-
liste liikumise juhtes waatama ja selle wastu
kõige tõsisemalt protesteerima.

E. Sfeisekwa sotsialistliku tööliste partei
ajutawa kogu rühma nimel panen ette seda
arupärimist wastu wõtta.

Sadamatehaste tööliste üle- ülbine koosolek

14. detf. Suure searja tan. nr. 18, tööliste-
maja suures saalis.

Koosoleku juhatajaks waliti sm. Wanja,
kirjatoimetajaks Sander.

Palga ja ainete waheraha wäljamaksmi-
se asjus wõeti wastu järgmine otsus:

„Selle tõttu, et tehaste walitus sundis
tööliisi oma tööriistu kääst ära andma, ilma
et palkade wäljamaksmise tähtaja kohta mingi
kindlat wastust oleks antud; — otsustab
koosolek tööriistu mitte enne kääst ära and-
da, kui palk ja waheraha on wälja makstud.
Samuti tulewad sarnased wäärnähtused kõr-
walbada, kus tööliisi lastakse mitu korda oma
palga järgi käia. Palk makstagu ühes wa-
rustus- ja riidewaherahaga kõigile töölistele
wälja ja samal ajal on tööliised walmis omad
tööriistad ära andma“. Otsus wõeti wastu
ühel häälel.

Teffis küsimus, mis tuleks sarnasel juh-
tumisel teha, kui walitus töölistele tööseisa-
ku päewade eest wälja ei maksa, kas kohtu
teel wälja nõuda, või ära oodata ja mitte en-
ne tööle ilmuda, kummi walitus tööliste õi-
gustatud nõudmise on täitnud. Wastu wõeti
järgmine resolutsioon: „Wahariigi walit-

sus ei ole ise oma wälja antud seadusi mitte korralikult täitnud warustuse waheraha wälja maksmise asjus, mille tõttu tööseisak tekkis. Sellepärast peab sadamachaste tööliste üleüldine koosolek sarnase walitjuse teguwitji lubamatuks tööliste wastu. Argu lastu walitjus ennast häbistada, et töölistel oleksid sunnitud surwega walitjusele ta enese seadusi meele tuletama". Resolutsioon wõeti ühel häälel wastu.

Otsustati pöörata kõigi teiste tööliste poole, et nemad ei hakkaks neid töid tegema, mis sadamachastest saadetakse ja sellega nende tööliste nõudmist ei rikuks, kes on sunnitud oma õigustatud nõudmistele juure kindlaks jäädes wabariigi walitjuse armust nälgima.

Ühes sellega otsustati walju protestiga esineda asutawa kogu ees, mis wabariigi walitjus ei wasta iseiseiwate sotsialistide poolt siia antud arupärimise peale.

Et töölistel praegu warustust toiduainetes wälja wõtawad ja sellega ise oma nõudmist halwawad, jäi koosolek selle juure, et keegi tööline ei läheks warustust wälja wõtma enne kui töölistele neile mõõdalainub kuude eest waheraha wälja ei ole makstud.

Õvik need töölistel, kes peaksid tööle asuma, enne kui meie nõudmistel täidetud ei ole, on enbid töölisteklassi ees häbiposti naelutanud ja saawad tööliste ametiühisuste poolt ühes tehasega boikotti alla pandud.

Koosolek lõppes kell 3 p. l.

„Wõtte waras finni!“

eht wana warblase tarkusest enne walimist *).

Järg. 2

Wana warblane ei lepi lihtsa sõimuga, tal on tarwis, maksku mis maksab wastast maha teha ja selleks näib sõimust üksi wähe olewat. Ta wäänab wastase poolt wäljendatud mõtteid ja seisukohti tundmatuseni, toob ükiskuid lauseid, waikib seal, kus kasulik ei näe olewat wastase mõtteid täielikult esitada. Saaratakse finni ükiskuteft sõnadest ja poolikuteft lausetest, ilma, et wiitsitaks wastase mõttekäitu pealiskaubjeltki käsitada, ning hakatakse siis „Marxi abil“ maha tegema. Kuib Marxist ja Engelsistki on see tolnunud eneseauastaja omandanud ainult ükiskuid mõtteküllusefi—Marxi õpetuse waim on talle niifama mõõras, nagu 90-te aastate ex-marxistidelegi Wenemaa, kes warsti „Lähiste“ kaudu jõudisid kabettide taewariiki . . .

Siig igawaks läheks neid wana warblase „kirjanduslikke“ mõtteid ükiskasjaliselt arwustama hakata. Toome ainult ühe juhuseliku näituse. M. Keial toob ühest M. Lepsi kirjutusest tšitaadi, milles M. S. lastwat S.

Margil arwamist awalbada . . . Eesti põhiseaduse demokraatlikkuse kohta. Ja M. Keial lõikab loorberijil Wana warblane ajab kõik wabad suled püsti: waadake ometi iseiseiwate harimatust! Kuibas mõiks Margi poolestaja aasta eest Eesti põhiseaduse kohta oma arwamist awalbada! Kuib Lepsi kirjutuse järgmisest lausest (mida M. Keial ei tšiteeri) mõib iga kirjaostaja inimene näha, et S. toob Margi arwamise (Pariisi kommuni puhul) selle kohta, kuimõrd üleülbse mõib rääkida demokraatlikust korrast, kunni kodanline klass wõimul! See Margi arwamine käib muidugi iga kodanlise demokraatia, nii siis ka Eesti „demokraatia“ kohta.

Sisuliselt leiab M. Keial, et iseiseiwad sotsialistid kaheotsaga warstid olla demokraatia ja diktatuuri, kodanlusega kokkuleppe ning maaküsimuse suhtes. Nende meie ja sotside „otsade“ käsitlemise juure asume otsekohe, kuib enne peame veel selgeks tegema, kuipalju otse on sotsidel ühes teises tähtsamas põhimõttelises küsimuses, mille otsustamisest praegusel filmapilgul ükski sotsialistlik partei mööda ei pääse, ja mille otsustamisest oleneb ka teiste taktiliste küsimuste otsustamine.

*

*

Kas sotsialistliku rewolutsiooni filmapilt on juba kätte jõudnud, wõi mitte? Kas Wenemaa sündmused ja hoogne tööliste liikumise tõus kõigis ilmajagudes tähendab sotsialistliku pöörde algust, wõi ainult kodanlise wabameelsuse enesekindlustamist?

Ja kas on sotsialistlik rewolutsioon veel üleülbse mõimalik, kas on walminud selleks tehnilised ja hingeelulised eeltingimised?

Mis arwab sotsiaal-demokraatlik warblane sellest?

Eesti ja Wenemaa kohta on tal kindel seisukoht. Wana warblane seletab sügawtõsise „marxistliku“ näoga, „et niisugustel mahajäänud maadel, nagu Wenemaa ja ka Eesti, kus kapitalistlik tööstus alles lapsekingades on ja rahwa enamuse talupoegadeft ning wäikekodanluseft koos seisab, suurtoöstuslik proletariaat aga alles wäga wäikearwuline on ja oma klassiteadwuse ning organisatorlise koolituse poolest alles esimesi samme astub, — et niisugustes mahajäänud maades veel mitte mõimalik ei ole sotsialistlik korda maksuma panna“. (Autori kirjawiis muutmata).

Süüa. Eesti ja Wenemaa on mahajäänud maad, kus sotsialistlik rewolutsioon mõimatu. Wenemaa kohta „julgeb“ wana warblane koguni tähendada, „et ka praegune Wenemaa enamlaste diktatuur muud midagi ei ole, kui ka üks mõõdamine wähejärg sellest samast ülemineku ajajärgust feodaal - isewalitsusliku korra juurest — ei mitte sotsialistliku, waid nimelt — kodanliku demokraatia juure“. Selles mõttes on ta isegi walimis

*) Waata „Tööliste Wõitlus“ nr. 6.

enamlaste terrorit suure ajaloolise teguri-
na, „demokraatia“ ettevalmistajana digus-
tama, seades kõrvuti Wene revolutsiooni
Prantsuse revolutsiooniga. „Jakobiinlaste
terrori ajajärk... aitab põhjalikult, nagu wa-
na luuaga wana korra kõntsa Prantsusmaalt
välja puhkida“. Sedasama teed muidugi
ka enamlaste „luud“.

Prantsuse revolutsiooni ja praeguse aja-
järgu kõrvuti seadmine on üks abitumatest
wastimistest, milledest kubiseb terve Keiali
julesünnitus. See näitab, kui wähe suudetak-
se wõi tahetakse mõista ajaloolist arenemis-
käiku, mille ühiskond läbi teinud, pooleteise
aastaja jooksul. Niisugune kõrvutiseadmi-
ne on ainult sifuta üleüldistamine, mis mit-
te midagi ei tõenda. Wenemaal oli enne re-
volutsiooni küll isemalitsus wõimul, kuid
ühiskondlikud wahelorrad ometi põhjalikult
teisttugused, kui Prantsusmaal enne suurt
revolutsiooni. Wenemaal on wõimul orga-
niseeritud proletariaat klassina ehk parteina
ja juba sellepärast on Wene revolutsioon sot-
sialistlik — ka siis, kui ta peaks kaotusega
lõppema.

Wenemaal olla sotsialism wõimatu, Ges-
tis wõimatu. Kuid kas sotsialism wõimatu
on ka kaugele arenenud kapitalistlikkudes
maades — Sakjamaal, Inglismaal, Prant-
susmaal, Ameerikas, Belgias jne. — selle
kohata wana warblane waikib sügawmõtteli-
selt. U. Keial peab ennast õpetatud mark-
sistiks ja marksistina peab ka teadma, et
sotsialistliku revolutsiooni saatus ei olene
ainuüksi ühest maast, pealegi majanduslikult
mahajäänust. Wenemaa oli revolutsiooni
algaja. Selleks olid olemas omad eripõh-
jused. Wenemaa on fenni jäänud revolutsio-
ni leegi õhutataks. Kuid see ei tähenda
ometi, et Wenemaa mõiks olla revolutsiooni
lõpulewii. Wõib olla, et kapitalistliku korra
kukutamises Wenemaal on suurem teene, kui
teistel maadel, kuid sotsialistliku korra ehitamisel
jääb peaosja paratamata lääne tööstus-
maade kätte. Majandusliku ja ka ajaloolise
arenemise eirinnas seisawad just need maad
ja nende maade üheskondlikkude jõudude
wahelordadest oleneb kodanluse wõimu lan-
gemise filmapilk ja sotsialistliku revolutsioo-
ni saatus. Wenemaa üksi ei wii revolutsioo-
ni läbi ja Wenemaa ei oleks suutnud, jeda
üksi ka takistada. Gestist rääkida on siin
ainult lapsitus.

Kodanluse leitwa peal elawad sotsiaal-
demokraatlikud warblased ei wõi aga Lääne-
Euroopa maade walmimisest sotsialismi
jaoks juttu teha, sest siis peaks nad parata-
mata tunnistama, et seal on tehnilised eel-
tingimused olemas revolutsiooni jaoks, hin-
geelulised eeltingimused niisamuti saamas, et
need maad seisawad sotsialismi lähel. On
see aga nii, siis on sotsialismi wõit ka Gestis

paratamata, hoolimata sellest, et ta „maha-
jäänud“ maa. Järjekult oleks kõik need
„sotsialistid“ töörahwa ajaloolise tulewiku
äraandjad, kes revolutsiooni ei taha tunnista-
tada.

Sellepärast waikib wana warblane ja
måletseb midagi „Gestist“.

Ta waikib, sest ta ei juuda tõendada sot-
sialistliku revolutsiooni wõimatust lääne
tööstusmaas.

Kautsky ütles juba enne sõda, et sotsia-
listliku revolutsiooni filmapilk
ei wõi enam kätte jõuda liig wara,
sest kõik tehnilised ja ühiskondlikud eeltingi-
mised sotsialismi jaoks on täiel määral ole-
mas. Puudub ainult weel see sõjaline jõud,
mis wana korra kukutaks, teed tajandades
uwele. Nüüd on ka see jõud juba tõusnud
ja tõusmas.

Nüüd on Kautsky küll ülelänud sotsia-
lismi ja revolutsiooni wastaste hulka, kuib
ometi ei saa ta nüüdki maha salata, et ühis-
kondlik arenemine on küps sotsialismi jaoks.
Ta usub ainult, et sotsialistlik pööre sünnib
rahuliku arenemise teel, aegajaliste uuen-
duste kaudu, „demokraatlikul alusel“, nagu
jeda enne jutustas rewisionist Bernstein.
Critti arwab Kautsky Prantsusmaa, Inglis-
maa ja Ameerika kohta, et seal wägiwaldist
revolutsiooni tarwis ei ole, sest tööstusliku
kapitalismi kõrgus ja proletariaadi arenemi-
se tugevus aitawad selleks mõjuwalt kaasa,
et rahulikul teel wõidakse jõuda sotsialismi
riiki*).

Meie ei usu, et sotsialism wõimalik oleks
ilma wägiwaldise revolutsioonita ja prole-
tariaadi wõimuwaltisuseta — demokraatli-
ku teel. Demokraatia apofklina on ka Kauts-
ky laste järjekindlalt sel seisukohal püsida.
Ühelt poolt tunnistatakse ühiskondliku are-
nemise küpsust sotsialismiks, kuid teiselt poolt
kurbab Kautsky, et Sakja demokraatia
„halb“ olewat. Tarwis olla „paremat“ de-
mokraatiat, mis juudaks rahulikul teel sot-
sialismi poole sammuda. Sellest siis ka
Kautsky abitu wastimine kõigis ta wõimas-
tes raamatutes ja kirjutustes.

Meie wana warblane jeda küsimust üle-
üldse üles ei seagi. Tema oli ju fenni Gestis
kodanluse riigi ehitamisel üheks. tähtsamaks
wahimeheks. Talle on wõdras kõik, mis
sotsialismi meele tuletaks. Sellepärast siis
nämmutab ta: Gestis on mahajäänud maa,
sellepärast terwes Euroopas sotsialism wõ-
metu. Sellepärast on digustatud meie, sot-
side, wägiteod Gestis töörahwa kaagitamisel.
Sellepärast on digustatud meie püüd kodan-
lust wõimalikult kindlamalt pukti upitada.

Wana warblane närib omade nürivate

*) Karl Kautsky. Demokratie oder Dik-
tatur. Berlin 1918.

hammastega jeda wana marxistlikku konti, et sotsialistliku revolutsiooni toimepanek lähemal ajal ei olewat meie teha. Kõa meie armame, et see ei ole ainult meie teha, waid see on kogu organiseeritud proletariaadi ülesanne ja niivõrd on see ka meie teha, kuiwõrd meie oleme üks osa revolutsioonilise töörahma eelmäest. Kuid rahustagu ennast ka wana warblane, ka revolutsiooni tahtamine ei ole õnneks tema ega ta peremeeste teha. Sotsialistlik revolutsioon sammub edasi üle kodanlaste ja nende kannuipaiste peade.

Wahje on selles, et meie tahame revolutsiooni, kuna teie tahate revolutsiooni häwitada. Meie tahame sotsialismi, teie wihtate teda. Meie sammume käsitäes proletariaadiga, teie kodanlusega. Ja meie ning kogu ilma revolutsioonilise proletariaadi tahtmine sotsialismi teostada, tahtmine saada walitsewaks klassiks jaab ärawõitmatuks ühiskondlikuks jõuks, mis pühhib omalt teelt kodanlise korra ja mille ees warisewad kõik sotsiaaldemokraatlikud wanad warblased.

Wäikesed märkused.

Siljuti oli ajalehis teade, et wäikeriikide wastuwõtmise küsimuse arutamiseks on walitud komisjon, kus wastuwõtmist üffit- asjalisemalt järele kaalutakse.

Esimene punkt, mida komisjon pidi järele „kaaluma“, oli: kas palwel on sünnis kaju (s. t. wastuwõtmise palwel). Teised kaalumise alla tulewad punktid olid niisugused, mis tahtusteks Gesti rahwasteliitu wastuwõtmiseks ei wõinud olla, nagu: kas palujal riigil on kindlad piirid, kindel walitus jne. Teatawasti on meie riigil piirid kindlad (isegi linn ja majad on pooleks aetud, nii et perekonnal söögituba ühes riigis ja magamistuba teises) ja walitus on meil ka kindel, ehk wõrastele sõnaga stabiil. Nõnda, et nende punktide pärast tahtust ei ole.

Rahtlust äratas ainult esimene punkt — „kas palwel on sünnis kaju“.

Esiteks oleks raske olnud mõelda sarnast punkti üleüldise arutuse alla tulewat. Wõis kujukutada, et niisugused suured diplomaadid ja riigimehed kui liitlaste — Inglismaa, Prantsusmaa, Itaalia ja teiste omad — teewad tegemist ainult tahtsate ja suurte küsimustega ja ei pööra tähelepanemist mitte nõnda ütelda wäikeste wormimigade peale.

Arutuse alla tulewateks küsimusteks oleks ehk wõinud olla, et kas meie küllalt Euroopa kultuuriga tuttawad oleme ja kas see meitesse nõnda ütelda sisseimbumud on,

kas meil eraomandus küllalt kindlustatud, kas meil ehk wahest nii ütelda sotsialiseerimise kaldumusi näppudes ei ole jne.

Uga wõta näpust! Just niisugune punkt pandi esimesena kaalumise alla, mida ei oleks wõinud uneski näha.

„Kas palwel on sünnis kaju“! No tule jumal appi, wõib ju juhtuda, et riigis üleüldise häid palwefirjakirjutajaid ei leidugi, ega siis sellepärast Gesti rahwasteliitu wastuwõtmata wõi jätta. Kas siis riigi küpsus häist palwetest ja palwefirja kirjutajatest ära oleneb.

Teiseks wõib olla, et palwe Gesti wastuwõtmiseks rahwasteliitu hästi kirjutatud on ja tal „sünnis kaju“ ei puudu, kuid juhtub jeda mõni Wene ülesehitaja - diplomaat nägema, krimpjutab nina ja sõnab liitriigi diplomaadile: ei kõlba.

Ja otse raske on sarnast palwet kirjutada, mis igale meeldiks, millel igauhe arusaamise järele „sünnis kaju“ on.

Kas ehk endistel konwerentidel Gesti rahwasteliitu wastu wõtmata ei jäänudki sellepärast, et palwel ei olnud sünnist kaju.

Sellepärast soowitan: foolide õpekawas- se tuleb palwefirjade kirjutamine üles wõtta, et diplomaate walmistada, sest riikide saatus ripub palwefirja kujukust ära.

Sirimaal on Inglise walitsuse poolt käst antud, et tänawal ei tohi meesterahwad käed tastus käia. Selle käju mittetäitjate peale awatakse kohe tuli.

Teatawasti peawad iirlased juba aasta- kümneid, ijegi aastasadajad wõitlust Inglise surwewalitsuse wastu, tahtes jelle alt wabaneda ja iseseiswaks saada. Wiimasel ajal on wõitlus üsna terawaks läinud. Wind ei paneks sugugi imestama, kui Inglise wägimalla walitsuse poolt käst antaks, et Sirmi- maa meesterahwad peaksid pea peal käima. Kodanlised walitsused on surweabinõude leidmiseks alati toored ja targad olnud.

Kuid kas see leidlikkus aitab?

Meie kodanlised erakonnad ja iseäranis sotside partei kuulutawad igal pool endid iseseiswuse aate kandjateks ja selle eest wõitlejateks. Ei ole aga kuulnud, et nad oma kaastundmustki Sirmi rahwale wabaduse wõitluses oleksid awaldanud, protestist rõhujate wastu rääkimata.

Kas tuleb sarnasest ülespidamisest nõnda aru saada, et need „iseiswuslased“ iseseiswuse aate ainult Gesti tarwis arwawad olewat, mida teistele rõhututele rahwastele tarwis ei olegi, wõi on siin wana orjameel- suslega tegemist, et mis herra soowib, selle wastu ei tohi kujukas rääkida?

„Sotsiaaldemokraadi“ 256 numbris teeb

«Nüüd tagasiwaate Riigikogu walimiste peale ja leiab üles uusi Ameerikaid, mis täidetud Nüüdi rumalusest.

Nüüd kirjutab: „seal, kus inimestel Wenemaa võimatusest oludest otsekohesest ülewaadet ei ole, nagu Tallinnas, hääletasid töölised kommunistide poolt. Kus aga kommunistlikku hingedünnistust lähemalt tuntakse, nagu Narvas, seal andsid paljud kätkestunud omad hääled kristlikkudele ja töörahkonnale“ ja näitab allpool: „üleüldise näeme, et nendes maakondades, kus enamlasted pikemat aega talitavad võivad, nagu Tartu, Võru ja Võrumaal, kolmanda internatsionaali mees- tel wegi ahju kipub...“

Seda ülesleidust lugedes tõuseb kahtlus, kas Nüüdi peajad mitte wähe wiltu läinud ei ole. Kui Tallinna töölised omad hääled kolmanda internatsionaali mees- tele andsid Wenemaa olude mittetundmise tõttu, miks ei teinud siis seda teiste walimiste ringkondade proletaarlaste, kus ju ka „enamlaste talitamine ei jaanud“, nagu Järvas, Saare- ja Läänemaal. Ja ega Teiegi, Nüüdi, neid Wenemaa „wõimatuid olusid“ oma filmaga pole wii- majal ajal näinud, kas Teie ka oma hääle 3. internatsionaali mees- tele andsite?

Ei, jots Nüüdi, Tallinna töölised tunnawad kolmandat internatsionaali, Wenemaad ja äraandjaid jotsi ja teawad wäg hästi kellele hääled anda. Tallinna töölised ei jooti omale jotside Sellatite, Martna, Rei ja Nüüdi wõl- laid.

Teadke jotsifeseid, et teie hääli saite selle- pärast, et teil kodanluse kaasabil wõimalus oli wett segada, klassiteadmusest tumestada, iseseiswate ja kehtnõukogu häälekandjad aeg- sasti ja mituforda fulguda. Meilt olid wõimalused wõetud äraandjaid paljastada. Seal, kus seda oli wõimalik teha, on ka taga- järjed olemas.

Narwa tööliste hääled juhtisite kristlik- kudele ja töörahkonnale oma weesegamiste- ga. Et wahet jotside, kristlikkude ja tööra- honna wahel ei paista olewat, et neid klas- siteadmusest töölised ära segawad, see on ju wäga ja wäga loomulik. Must on ikka must.

Ja oma poliitika leiata teie, jotsid, klas- siteadlikud olewat. Ja ta on tõesti klassitead- lik, kuid kodanline.

Klassiteadlikud töölised nimetawad seda poliitikat äraandlikuks ja selle poliitika aja- jad rumalateks kapapeadeks. Töölised, keda jotsid oma weesegamisega klassiteadlikule arusaamisele ei laje tulla, lähewad tõesti kristlikkude ja töörahkonna poole üle.

See on teie ainufene troost, kuid seegi troost on üürifene!

Tööliste pimestamisest ja puru filma puistamisest on kodanline ja jotside ajajir- andus ohtrasti Wenemaa nägga kasutanud,

sega suurendades. Tõsi ju on, et Wenemaal, iseäranis suurlinnades, nälg on.

Kuid kes on selles esimeses jootes süü- di? Kurnajad, kellede saagiahnuse pärast ilmajõda tekkis, mis tööstuse häwitas, mil- jonid töölised tappis ja wigastas. Viitlaste ja walgetaardi Judenitshid, Wrangelid, Koltjakid jne. (kellede abimeesteks ka meie jotsifeseid tulewad lugeda, jost nende teenused Põhja-armee loomises, Krasnaja-Wõrka ja Peeterburi waldamises ei ole mitte wäikesed), kes Wenemaa ümber terasrõnga löid, Wene- maa wäljamaast lahutasid, tööstuse häwitasid ja maakonnad, kus nad tegutsesid, purus- tasid.

Oleks aga need walged kindralid Wene- maal mõjule pääsenud, siis oleks nälg tuhat- kordne olinud, kuid kodanlus ja jotsid oleksid siis sellest waikinud, nagu waikivad nad nälgast Ungaris jne.

Kas kirjendajad meie kodanlaste ka tsaa- ri ajal, millal ju ka Peeterburis tuhandete wiisi inimesi nälgis, samuti suur protsent talupoegi, iseäranis kewadel. Kes siis süü- di oli? Kas ikka kommunistid? Pealegi ei olnud siis terasrõngast Wenemaa ümber.

Kodanlaste ja jotsid, miks ei kirjenda teie nälgast Tallinnas, Budapestis ja Berliinis? J. Kare.

Moortele proletaarlastele.

Meie elame ajajärgul, mis põhjalikult lahku läheb endisest. Kui enne jotsialismist räägiti, kui kauge tulewiku ideaalist, siis on nüüd jotsialismi teostamine saanud päewa- küsimuseks. Iseäranis suureks tõusejooksu rewolutsiooni arenemisele oli imperialistlik ilmajõda. Selle sõja kohutawad tagajärjed: nälg, wiletsus, üleüldine tööstuse kokkulan- gemine ja miljonite inimeste eluhäwitami- ne on paisanud inimesed umbkotti, kust wäl- ja wiib ainult üks pääsetee: üleüldine jotsia- listlik rewolutsioon. Gelttingimised selleks on küpsed: klassiwahed on haruldastel terawaks muutunud. Jotsialistlik rewolutsioon ole- neb ära klassijõudude wahekorrast ja eriti just rahwuswahelise proletariaadi tahtest. See jotsialismi poole läheb proletariaadi di- tatuurid kaudu. Nüüdi maade maade tööliste lähem ülesanne on kodanluse korra kukuta- mine ja uue — jotsialistliku — korra maks- mapanemine. Kuid see jotsialistlik rewolu- tsioon lõpeb wõidurikkalt siis, kui fogu töö- listeklass lahki ütleb 2. Internatsionaalist ja koondub 3. Kommunistliku Internatsio- naali lipu alla.

Seda on teinud ka Nüüdi maade klassitead- likud ja rewolutsioonilised noored. Nad on loonud omale Kommunistliku Noorsoo In- ternatsionaali, mis on üks osa 3. Kommu- nistlikust Internatsionaalist.

Seltsilised, noored proletaarlased! Kapitalistlik lord, meil Gestis riigi keeli on see „demokraatia“, on tugem veel küllalt teid ahelais hoidma. Teid, noored töölised, sunnitakse orjusele wabrikutesse, tehastesse, käsitöödabadesse. Teid tarmitatakse hobusteks, et wadada isandatele warandusi, millega need kõige inetumalt prassiwad. Teid, töörahwa noortjugu, topitakse wangimajadesse, maetakse turbarabadesse, kuna ülejäänuid kõige hirksamalt kurnatakse. Sealsamas puhutakse teile muinaslugusid tsivilisatsioonist, karstusest, kunstist, teadusest jne.

„Kunst, teadus ja nende omandamine on Gestis waba; algkool on sunduslik ja koguni maksuta“, lausub kuulus põhiseadus. Kuid maatöölisele makstakse aastas umbes 2000 mk., s. o. paar saapaid. Järjekulult võib tööline oma lapse ainult „läikivais saabastes“ kooli jaata, teistest inimlikest tarvidustest ära veldes. „Enne haridus, siis wabadus“, puhumab kodanlased. Kes töörahwa lastest koolis käimadki, neid pigistab igast küljest kodanline king ja uimastab kodanline waim. Kodanline riik mõimaldab töörahwa noorsoole ainult niipalju haridust, kuipalju selleks tartwis läheb, et noori, kui sõnakuulike mõiks kurnata. Kodanluse otsekohene püüe on noortjugu oma ideede mõrku mäsida. Kooli ja kodanliste noorsoo ühingute eesmärgiks on töörahwa noortjugu sotsialismist wõõrandada.

Sellepärast peatwad töölised end wiimse meheni organiseerima mõtluseks kapitalismi vastu, kes noorte wabadust kammitas hoiawad.

Noored, tõstke kõrgele rewolutsiooni mõdulipp! Njutage wiibimata organisatsioonid.

Tööle noored!

K. N.

Alestutse

Kõigile Wirumaal asuwatele E. Iseiswama Sotsialistliku Tööliste Partei osakondadele, kollektiividele, rühmadele kõigis töölise organisatsioonides ja üksikutele partei tegelastele.

Seltsimehed!

Kodanlus organiseerib end kawakindlalt ja kiiresti, et oma mõimu kauaks ajaks kindlustada ja kindla müürina seista kõigi töölise nõudmistele vastu. Töölised on seni veel niimõõd organiseerimatud ja laiail pillatud, et nad kodanlusele ei suuda üheski asjas mõjuvalt vastu astuda. Kuid ka töölised peawad end kawakindlalt ja ruttu organiseerima, et jõu abil kodanluse mõju wähen-dada, ta ainuwalitjust häwitada. See on ainulene abinõu töörahwa seisukorra parandamiseks.

Wirumaal on juba ajutatud hull E. Iseiswama Sotsialistliku Tööliste Partei osakondi, kollektiive, kõigis töölise ühingutes on olemas meie partei rühmad, peale selle leidub hull partei tegelasi maal laialipillatuna. Partei mõju ja poolehoidjate hull kasvab kiiresti. Kuid sellele kasvamiselle on suured takistused, et puudub Wirumaa jaoks kindel keskkoht, mis organisatsiooni ja partei tegelasi ühendaks, nende tegemust ühtlustaks.

Sellepärast otjustas Reskkomitee Iseiswama Sotsialistliku Tööliste Partei Wirumaa konverentsi kokku kutsuma teispäewal 28. detsembril s. a. Rakweresje. Nõupidamine algab kell 12 päewal, Pital tänawal nr. 40. Päewakorras on töölise organiseerimise puutumad küsimused, partei Wirumaa organisatsiooni loomine, mille kollektiivide asutamine ja eelolewatest maakonna-nõukogu walimistest osawõtmise ja walimiseelse kihutustöö küsimus.

Saatku kõik partei organisatsioonid ja kollektiivid, meie põhimõtteid tunnustamad töölise-ühijused, kõigis töölise ühijustes asuwad iseiswamate sotsialistide poolehoidjad omad edustajad tähendatud päewaks nõupidamiseks. Reis kohtades, kus puuduvad organisatsioonid, sõitku koosolekule üksikud partei tegelased.

Kirgu jäägu ükski seltsimees partei tegemusest eemale!

E. I. S. E. P. Reskkomitee.

Rõne kurfused

Seltsimeeste parteiliseks kihutus- ja selgitustööks teoreetiliselt ja praktiliselt ettevalmistamiseks awatakse E. Iseiswama Sotsialistliku Tööliste Partei Reskkomitee ja Tallinna Komitee ühise korraldusel neljapäewal, 23. sept. kell 6 õhtul K. S. „Walwaja“ ruumides. Osa wõtta mõiwad partei liikmed ja kindlad poolehoidjad.

Kõiki seltsimehi, kellel asja vastu huwi, palutakse eeltähendatud ajaks ilmuda „Walwaja“ ruumidesse fikseeritawale loenauale.

Wastutaw toimetaja: **Karl Freiberg.**

Wäljaandja: **Hans Kruss.**

„Walwaja“ seltsimajas

Tööliste jõulupuu

Jõululaupäewal, kell 7 õhtul.

Gestawas smeets J. Piiskari, P. Abramsoni ja J. Illi kõne, muusika Ümetsühjaste Reskntõukogu muusikaloori poolt jne.

Sissemineel wabatahtliku maksu eest.
Korraldaja E. I. S. E. P. Tallinna Komitee.

Seltsimeest Jüwest,

keda omaaegne mõisawalikseja ja Joosep Reinhold Jüri Sipstoki kaasaaitamisel Walwaja mõisast teenistusest loha pealt lahti kangutas, palutakse oma aadressi selle lehe toimetusele teatada.